

Akademie věd
České republiky

Problematika hodnocení výzkumu v přírodních vědách

Stanislav Kozubek

Konference M17+,

Přírodovědecká fakulta UK, Praha, 14.2.2024

Body k zamyšlení

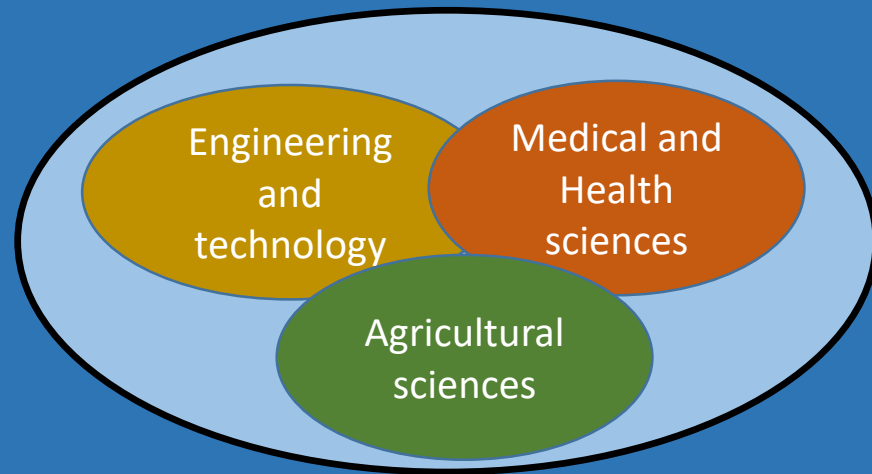
1. Přírodní vědy v systému věd
2. Specifika hodnocení výzkumu v přírodních vědách
3. Metody hodnocení výzkumu
4. Peer-review hodnocení
5. Bibliometrie (metriky)
6. Kam směřuje hodnocení výzkumu?

KLASICKÉ DĚLENÍ VĚD

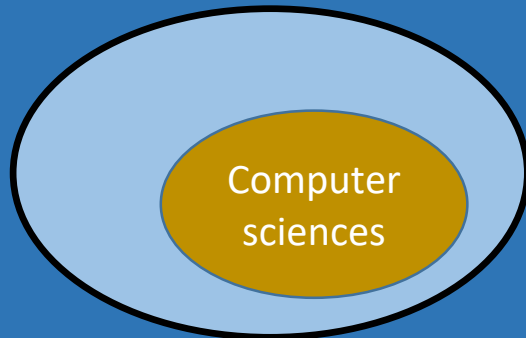
Přírodní vědy

Fyzika, Chemie, Biologie, Vědy o zemi
Astronomie

Formální vědy

Logika, Matematika, Statistika

Společenské vědy

Ekonomika, Politické vědy, Sociologie, Psychologie,

Dělení věd pro účely hodnocení

1. Natural sciences

Mathematics, Computer Sciences

Physics, Chemistry, Biology, Earth and Environment

2. Engineering and technology

3. Medical and Health sciences

4. Agricultural sciences

5. Social sciences

6. Humanities

Frascati Manual shrnuje údaje o výzkumu a vývoji:

Guidelines for Collecting and Reporting Data on Research and Experimental Development

OECD (2015)

Dělení věd pro účely hodnocení (poměr počtu výsledků hodnocených podle přínosu k poznání/společenské relevance):

Natural
sciences
2890/884

Engineering
and
technology
964/1410

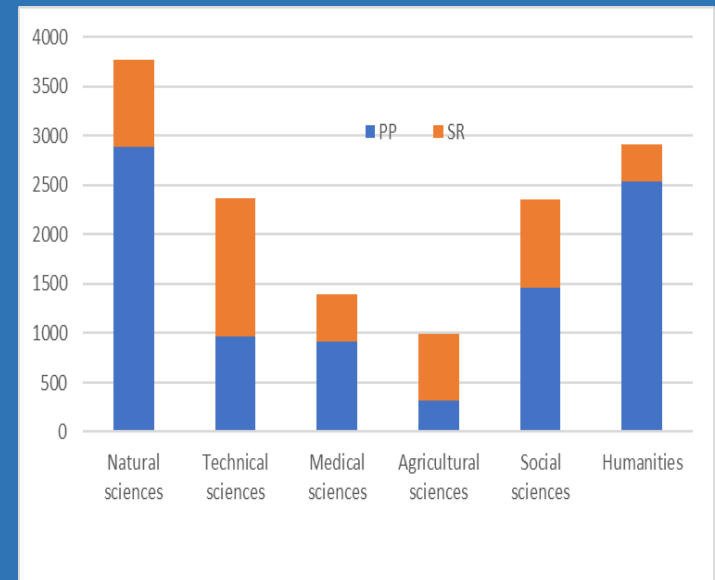
Medical and
Health
sciences
911/481

Agricultural
sciences
315/679

Social
sciences
1462/893

Humanities
2541/366

V grafu vidíme objemy výzkumu v jednotlivých skupinách věd a poměr počtu výsledků hodnocených podle přínosu k poznání/společenské relevance.

Hodnocení výzkumu v přírodních vědách

Co hodnotíme?

1) Výsledky výzkumu (publikace, patenty apod). V přírodních vědách (PV) jsou mezi výsledky většinou publikace.

2) U týmů a organizací hodnotíme navíc **mnoho dalších aspektů**, jako je společenská relevance, výzkumné prostředí, řízení výzkumné jednotky, plán výzkumu atd.

Co je cílem? Cílem hodnocení je zlepšení kvality výzkumu, nepřímo je cílem také dopad na finance. V PV je to většinou zlepšení kvality základního výzkumu, ale může to být také transfer výsledků do praxe.

Metody hodnocení výzkumu

Hlavní metoda: Peer-review hodnocení (jinými vědci)

Pomocná metoda: Bibliometrie (počty publikací, počty citací, metriky jako např. IF, AIS, SJR, RCI). Má význam v přírodních vědách, pro společenské vědy není vždy vhodná. Bibliometrie vyžaduje úsudek člověka.

Problematika peer-review hodnocení

Jaké jsou klady peer-review hodnocení? Umožňuje zahrnout **všechny aspekty** (počty výsledků, jejich kvalitu, společenský význam, obor, pracovní podmínky, lidské zdroje, kvalitu řízení, plány do budoucna, atd.). **Lze hodnotit výsledky, týmy i VO.**

Jaké jsou nedostatky peer-review hodnocení? Vyžaduje značné **lidské zdroje** (tím i náklady), kvalifikovanou práci, dostatek času. Může být **subjektivní**, někdy se setkáváme se **střety zájmů** nebo s nedbalostí.

Hodnocení velkých výzkumných celků (např. celá ČR) se často se používá kombinace s bibliometrií, ale musí být promyšlená a výstupem musí být úsudek člověka.

Metriky - jejich klady a nedostatky

Jaké jsou klady použití metrik? Metriky se používají v mnoha oblastech lidské činnosti. Metriky se používají z důvodu jednoduchosti, transparentnosti a aktuálnosti.

Jaké jsou nedostatky používání metrik? Metriky mohou pomoci při vytváření úsudku člověka, ale nemohou jej zaměnit. Nutno zde hlídat vliv použití metriky na společnost, aby nedošlo k přizpůsobení, čímž by se hodnocení mohlo minout účinkem.

Důsledkem nevhodného používání metrik ve výzkumu jsou deklarace, které zdůrazňují obsah článků nad renomé časopisu dané nějakým měřítkem (IF):

Sanfranciská deklarace o hodnocení výzkumu (DORA, tj. Declaration on Research Assessment); další takovou deklarací je Leidenský manifest:

• Kam směřuje hodnocení výzkumu?

- Hodnocení výzkumu v zemích EU je v současné době zcela roztržštěné (databáze, peer-review a bibliometrie, SSH obory)
- Agreement on Reforming Research Assessment (ARRA) byla vypracována v roce 2022 zástupci 40 zemí . ARRA doporučuje: Uznat **rozmanitost výzkumu**, založit hodnocení výzkumu na „**peer-review**“ metodě podpořené **odpovědným používáním kvantitativních indikátorů**, opustit nevhodné používání **časopiseckých metrik**, zejména Impact Factoru a h-indexu jako jediného hodnotícího kritéria, **vyhýbat se vytváření pořadníků** výzkumných celků jako výsledků hodnocení.
- ARRA představuje deklaraci (jako byla např. DORA), ale navíc je zde to, že podepsaní jsou ochotni vytvořit organizaci , která bude mít stálou strukturu a bude pro výzkumné pracovníky i organizace stálou oporou.

Děkuji Vám za pozornost !